

El projecte CLICO presenta les seves conclusions

12/2012 - Medi ambient i Conservació. El projecte internacional **CLICO** (Climate Change, Hydro Conflicts and Human security), liderat per l'ICTA, ha reunit a Nicòsia (Xipre), investigadors de 14 institucions per donar a conèixer i debatre els resultats dels estudis realitzats al llarg de tres anys en diverses àrees del Mediterrani, Orient Mitjà i del Sahel per investigar les dimensions socials del canvi climàtic i en particular els conflictes relacionats amb l'aigua. Els investigadors indiquen que el canvi climàtic juga per ara un paper secundari en l'origen i l'agreujament d'aquests conflictes i fa una crida a evitar discursos polítics que els vinculin directament sens considerar el paper d'altres factors polítics i socioeconòmics.

Els efectes del canvi climàtic sobre l'aigua es preveu que s'intensifiquin en el Mediterrani i les seves regions veïnes en els pròxims anys, la qual cosa podria amenaçar encara més la seguretat de les poblacions, principalment les més vulnerables a les sequeres o inundacions. En aquest sentit, alguns polítics han alertat sobre els perills de les "guerres de l'aigua" i el canvi climàtic com a amenaces a la seguretat nacional.

Tanmateix, els resultats del projecte CLICO indiquen que aquest discurs simplifica enormement una realitat més complexa i que els canvis relacionats amb el clima i els recursos hídrics són importants, però juguen només un rol secundari –almenys de moment– com a causants de conflictes i inseguretat humana, en comparació amb altres factors polítics, econòmics i socials. Als països amb institucions competents i sistemes de protecció social i seguretat civil les poblacions sofriran molt menys pels desastres climàtics i els conflictes violents són més improbables, assenyalant la investigació.

La conferència final de CLICO a Xipre, celebrada els dies 10 i 11 de desembre, en paral·lel a la conferència d'alt nivell EWACC 2012 (Energy, Water and Climate Change), ha servit per posar sobre la taula els resultats del projecte, establir recomanacions polítiques per millorar la seguretat de les poblacions i proposar noves idees sobre les polítiques públiques i acords institucionals necessaris per promoure la pau i la seguretat humana sota condicions hídriques i climàtiques canviants. Entre altres aspectes s'ha debatut la relació entre la sequera, les inundacions i l'augment del nivell de mar i els conflictes socials, el paper de les institucions, els acords entre països i les polítiques d'adaptació pal·liar els seus efectes.

Els estudis realitzats indiquen que l'estabilitat política i l'existència d'un estat del benestar redueixen les possibilitats de conflicte social i que la vulnerabilitat de les poblacions respon en gran mesura a causes preexistents als desastres naturals, com la pobresa, el difícil accés a l'educació o la corrupció en institucions polítiques i administratives. Per això, els investigadors consideren que els discursos polítics no han de reiterar models simplistes que vinculin el canvi climàtic directament amb el conflicte social i la inseguretat. Una millor distribució de la riquesa, una major protecció social, un accés universal a la justícia i majors nivells de democràcia poden millorar en gran mesura ambdues qüestions.

Els investigadors han comprovat també que el desenvolupament redueix els conflictes domèstics violents per l'aigua, tot i que en alguns casos, com ara amb l'expansió de l'agricultura extensiva, pot ser una font de tensions i conflictes socials.

CLICO alerta igualment de l'afebliment que s'està produint en els sistemes d'ajuda i protecció social enfront dels desastres naturals a les regions del Nord del Mediterrani a causa de la crisi econòmica i aconsella revertir aquesta tendència.

La investigació destaca la necessitat de col·laboració entre les institucions i d'integrar polítiques d'adaptació al canvi climàtic en les estructures que ja existeixen, com les relacionades amb el desenvolupament humà i la reducció de la pobresa. Una revisió de les polítiques existents indica que en diversos països ja hi són, però no han estat implementades. I en molts casos les polítiques adaptades han acabat sent contraproduents per no tenir en compte el coneixement i experiència de les poblacions afectades pels fenòmens hídrics. CLICO aconsella afavorir una major participació social, acompanyada de polítiques socials i econòmiques que confereixin als grups més vulnerables un paper significatiu en els processos participatius.

El projecte CLICO ha estat finançat per l'àmbit de Ciències Socioeconòmiques i Humanitats del 7° Programa Marc de Projectes d'Investigació de la Unió Europea amb aproximadament 3 milions d'euros. Es va engegar al gener de 2010, per omplir el buit d'estudis existent sobre les relacions de causa-efecte entre el canvi climàtic, la hidrologia, el conflicte social, la cooperació i la seguretat de les poblacions afectades.

Al llarg d'aquests anys, el projecte ha elaborat:

- Una anàlisi estadística exhaustiva -la primera d'aquestes característiques- de relacions entre variables climàtiques, hidrològiques i socioeconòmiques i conflicte social i cooperació en 35 països del Mediterrani, Orient-mitjà, i el Sahel.

- Estudis en profunditat dels vincles entre canvis hidro-climàtics, vulnerabilitat, adaptació i seguretat en onze casos: L'illa de Xipre, la biosfera Andalusia-el Marroc, Níger, Alexandria, Sudan, la península del Sinaí (Egipte), el Delta de l'Ebre i les conques dels rius Sarno (Itàlia), Seyhan (Turquia), Jordà (Israel-Palestina-Jordània) i Nil (Egipte-Sudan-Etiòpia).
- Anàlisi de polítiques i acords en matèria de seguretat i adaptació al canvi climàtic, a nivell nacional, transfronterer i internacional.

Christos Zografos

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals